

Київський університет імені Бориса Грінченка
Borys Grinchenko Kyiv University

№2 (8) 2022

Наукове електронне періодичне
видання

**СПОРТИВНА НАУКА ТА
ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ**

Scientific E-Journal
**SPORT SCIENCE AND
HUMAN HEALTH**

ISSN 2664-2069 (online)
DOI: 10.28925/2664-2069.2022.2

Спортивна наука та здоров'я людини:

наукове електронне періодичне видання. – К., 2022. – № 2(8). – 150 с.

В науковому електронному періодичному виданні «Спортивна наука та здоров'я людини» публікуються результати наукових досліджень актуальних напрямків спорту, фізичного виховання, фізичної культури, спортивної медицини, фізичної терапії, ерготерапії, сучасних рекреаційно-оздоровчих технологій, а також досліджень, що стосуються здоров'я людини та є важливими для забезпечення інноваційного розвитку України.

Наукове видання призначено для науковців, тренерів, спортсменів, науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, студентів закладів вищої освіти галузі фізичного виховання та спорту, а також фахівців з охорони здоров'я, фізичної терапії, ерготерапії.

Головний редактор:

Сушко Р.О., д.фіз.вих., доцент (Україна).

Випускові редактори:

Латишев М.В., к.фіз.вих., доцент (Україна);

Ярмолюк О.В., к.фіз.вих., доцент (Україна).

Члени редакційної колегії:

Антала Б., професор (Словацька республіка);

Навратіл Л., д.мед.н., професор (Чеська Республіка);

Барішок Т.В., к.фіз.вих., доцент (Україна);

Нестерчук Н.Є., д.фіз.вих., професор (Україна);

Білецька В.В., к.фіз.вих., доцент (Україна);

Одинець Т.Є., д.фіз.вих., доцент (Україна);

Виноградов В.Є., д.фіз.вих., професор (Україна);

Пітин М.П., д.фіз.вих., професор (Україна);

Височіна Н.Л., д.фіз.вих., ст.досл. (Україна);

Полева-Секеряню А.Г., к.пед.н., доцент (Молдова);

Воробйова А.В., к.фіз.вих., доцент (Україна);

Приходько В.В., д.пед.н., професор (Україна);

Девесіглу С., професор (Туреччина);

Савченко В.М., д.мед.н., професор (Україна);

Іващенко С.М., д.мед.н., професор (Україна);

Талагір Л.-Г., професор (Румунія);

Коваленко С.О., д.б.н., професор (Україна);

Тимрук-Скоропад К.А., к.фіз.вих., доцент (Україна);

Кормільцев В.В., к.фіз.вих., доцент (Україна);

Хорошуха М.Ф., д.пед.н., доцент (Україна);

Лаца З., професор (Угорщина);

Чингієне В., професор (Литовська Республіка);

Лисенко О.М., д.б.н., професор (Україна);

Шинкарук О.А., д.фіз.вих., професор (Україна);

Лопатенко Г.О., к.фіз.вих., доцент (Україна);

Ясько Л.В., к.фіз.вих., доцент (Україна).

Наказом МОН України № 886 від 02.07.2020 р. видання додано до **Переліку наукових фахових видань України категорії «Б»**, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук зі спеціальності 017 – фізичне виховання та спорт.

Наукове електронне періодичне видання «Спортивна наука та здоров'я людини / Sport Science and Human Health» включено до наукометричних баз даних і бібліотек: IndexCopernicus, CrossRef, BASE, Google Scholar, WorldCat – OCLC, ResearchBib, ResearchGate, Бібліометрика української науки, Наукова періодика України.

Видання відкрито для вільного доступу на умовах ліцензії Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0), котра дозволяє іншим особам вільно розповсюджувати опубліковану роботу з обов'язковим посиланням на автор(ів) оригінальної роботи та публікацію роботи в цьому виданні.

За точність викладених фактів та коректність цитування відповідальність несе автор.

Рекомендовано до друку Вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 9 від 21 вересня 2022 року).

Адреса редакції: вул. Маршала Тимошенка, 13-Б, м. Київ, 04212, Україна.

Телефон: +38 (063) 289-9-289, Е-mail: journal.sshh@gmail.com.

Електронна версія видання розміщена на сайті: <http://sporthealth.kubg.edu.ua/>

ЗМІСТ

1. *Бакіко Ігор, Ніколаєв Сергій, Бичук Ігор, Іваніцький Роман.* Антиалкогольне виховання школярів за допомогою занять у спортивних секціях **4**
2. *Бірючинська Світлана, Білецька Вікторія.* Вплив стилів керівництва на мотивацію та задоволеність персоналу фітнес клубів **14**
3. *Волощенко Юрій.* Соматична рухова освіта: огляд сучасних методів дослідження **22**
4. *Дорошенко Едуард, Олійник Михайло, Мельник Михайло, Олійник Ірина, Ванюк Олександр, Луценко Сергій.* Визначення ієрархічної структури змагальної діяльності кваліфікованих і висококваліфікованих волейболістів методами факторного аналізу ... **52**
5. *Дяченко Андрій, Вей Бін.* Специфічні характеристики функціонального забезпечення спеціальної працездатності футболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки **67**
6. *Іваненко Галина, Петрова Наталія, Гудим Ганна, Цикоза Євгенія, Літвінова Ксенія.* Педагогічні технології впровадження олімпійської освіти в освітній процес студентів **78**
7. *Лисейко Костянтин.* Базові показники розвитку ігрових видів спорту в Івано-Франківській області за 2019–2021 роки **93**
8. *Пенчен Го, Довгодько Наталія, Сянлінь Кун, Дяченко Андрій.* Формування функціональної спрямованості підготовки веслярів високого класу до головних змагань **106**
9. *Савченко Валентин, Харченко Галина, Омері Ірина, Неведомська Євгенія, Тимчик Олеся, Буряк Ольга, Яценко Світлана, Погребняк Юлія.* Зв'язок особистісної зрілості людини зі способом життя **119**
10. *Шутова Світлана, Серебряков Олег, Прокопенко Анастасія, Ткаченко Марина.* Ефективність змагальної діяльності жіночих команд високої кваліфікації у сучасному баскетболі 3х3 **138**

<https://doi.org/10.28925/2664-2069.2022.21>

УДК 796.01:373.2(043.3)

АНТИАЛКОГОЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАНЯТЬ У СПОРТИВНИХ СЕКЦІЯХ

Бакіко Ігор^{1(DEF)}, Ніколаєв Сергій^{2(C)},
Бичук Ігор^{2(B)}, Іваніцький Роман^{2(A)}

¹Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна

²Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна

Внесок автора:

A – концепція та дизайн дослідження; B – збір даних;
C – аналіз та інтерпретація даних; D – написання статті;
E – редагування статті; F – остаточне затвердження статті

Анотація

Актуальність. У статті описується антиалкогольне виховання школярів, які займаються у спортивній секції. Досліджено вплив занять у спортивних секціях на формування особистості підлітка.

Мета роботи – проаналізувати можливості запобігання такій девіантній поведінці, як вживання алкогольних напоїв школярами та залучення їх до занять спортом.

Матеріал і методи. Проаналізовано літературні джерела з цієї проблеми. Проведено педагогічні спостереження за 120 школярами 7-их – 8-их класів загальноосвітньої школи №17 м. Луцька. Батьки дітей дали письмову згоду на проведення дослідження.

Результати. Для того, щоб спортивні заняття в секціях на школярів позитивно впливали, тренери повинні бути висококваліфікованими професіоналами не тільки в умовах відповідного виду спорту, а й першокласними педагогами та психологами. Для цього слід проводити науково-практичні семінари з проблемних тем, організовувати спеціальні курси підвищення кваліфікації при необхідності, не зайвим може бути такий захід, як складання іспиту з основ педагогіки та психології особами, які тренуватимуть молодих хлопців та дівчат.

Антиалкогольне виховання школярів на заняттях у спортивних секціях є тією базою, на якій формується уявлення про норми і правила здорового способу життя, піклування про здоров'я і життя як найвищі цінності. Які є не тільки особистою справою кожного, але і готовністю до суспільно корисної праці, до захисту Батьківщини.

Висновок. Запропоновані методичні рекомендації та поради для тренерів і педагогів, будуть найбільш результативні при їх грамотному, своєчасному та правильному застосуванні. Слід з упевненістю сказати, що якщо у підлітка з'являється інтерес до занять у будь-якій спортивній секції, то ймовірність того, що він буде вживати алкогольні напої буде малоімовірною.

Ключові слова: алкоголь, спортсмени, учні, спорт, тренер.

ANTI-ALCOHOLIC EDUCATION OF SCHOOL STUDENTS WITH THE HELP OF CLASSES IN SPORTS SECTIONS

Bakiko Ihor^{1(DEF)}, **Nikolaiev Serhii**^{2(C)},
Bychuk Ihor^{2(B)}, **Ivanitskyi Roman**^{2(A)}

¹*Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine*

²*Volyn National University named after Lesya Ukrainka, Lutsk, Ukraine*

Abstract

Introduction. Topicality. The article describes the anti-alcohol education of schoolchildren who are engaged in sports. The influence of classes in sports sections on the formation of a teenager's personality was studied.

Aim. The purpose of the work is to analyze the possibilities of preventing such deviant behavior as the consumption of alcoholic beverages by schoolchildren and involving them in sports.

Material and methods. Literary sources on this problem were analyzed. Pedagogical observations were conducted on 120 schoolchildren of the 7th - 8th grades of comprehensive school No. 17 in Lutsk. The children's parents gave written consent to the study.

The results. In order for sports classes in sections to have a positive effect on schoolchildren, coaches must be highly qualified professionals not only in the conditions of the respective sport, but also first-class teachers and psychologists. For this, scientific and practical seminars on problematic topics should be held, special training courses should be organized if necessary, such a measure as taking an exam on the basics of pedagogy and psychology by persons who will train young boys and girls may not be superfluous.

Anti-alcohol education of schoolchildren in classes in sports sections is the basis on which an idea of the norms and rules of a healthy lifestyle, care for health and life as the highest values is formed. Which are not only a personal matter of everyone, but also readiness for socially useful work, for the protection of the Motherland.

Conclusion. The proposed methodical recommendations and advice for trainers and teachers will be most effective if they are applied competently, timely and correctly. It should be said with certainty that if a teenager develops an interest in any sports section, the likelihood that he will drink alcoholic beverages is unlikely.

Key words: alcohol, athletes, students, sport, coach.

Вступ

Однією з найгостріших проблем сьогодення України є проблема алкоголізації населення, що за своєю масштабністю майже не має собі рівних. Вона є однією із головних факторів ризику, що спричиняє смерть і непрацездатність. Загалом алкоголь є причиною майже 60 різних хвороб і хворобливих станів, у тому числі психічних порушень, злоякісних новоутворень, серцево-судинних захворювань, різноманітних травм, хвороб легенів, опорно-рухової системи, шлунково-кишкового тракту, імунологічних порушень, підвищує ризик передчасних пологів, спричинює низьку вагу у новонароджених, призводить до меншої тривалості життя в Україні порівняно з більшістю країн Європейського Союзу [1].

Щорічно 1,8 млн. людей у світі гине від алкоголю [4], 550 тисяч чоловіків і жінок перетворюються на хронічних алкоголіків, 180 тисяч дітей народжуються розумово відсталими.

Алкоголізація населення дітородного віку неминує призводить до ушкоджень генетичного коду і народження дебільного потомства. І щоб усунути наслідки вживання спиртних напоїв, треба витратити в 3 рази більше коштів, ніж їх отримує держава від продажу спиртних виробів [15].

Алкоголь займає перше місце серед причин смертності молоді. Занепокоєння викликає зростання зловживань напоями з низьким вмістом алкоголю і пивом серед школярів. Це становить велику

загрозу, оскільки пивний алкоголізм, хоча розвивається повільніше, ніж горілчаний, але відразу переходить у тяжку форму і надзвичайно складно лікується [10]. Та незважаючи на гостроту цієї проблеми в Україні наразі відсутня обґрунтована оцінка наслідків алкоголізації населення, особливо серед школярів [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій з теми дослідження. Дослідження в даному напрямку проводили: Г.А. Агаєв, А.В. Батенов, Е.А. Зорина, О.В. Аніщенко, В.О. Волошенко, М.П. Горобей, Н.Б. Кутергин, Д.Е. Егоров, С.І. Поляруш, О.О. Цибанюк, С.В. Дарійчук та ін.

Антиалкогольному вихованню підлітків засобами фізичної культури присвячено дисертаційні дослідження І. Шеремета. Проте ці дослідження присвячені проблемам попередження та подолання підліткового алкоголізму.

Зв'язок роботи з важливими науковими програмами або практичними завданнями: робота виконується відповідно до теми Зведеного плану НДІ НУФВСУ 2021-2025 р.р. 3.1 «Удосконалення системи педагогічного контролю фізичної підготовленості дітей, підлітків і молоді в закладах освіти» (номер державної реєстрації 0121U108938).

Мета дослідження

Мета роботи – проаналізувати можливості запобігання такий девіантній поведінці, як вживання алкогольних напоїв школярами та залучення їх до занять спортом.

Матеріал і методи дослідження

Проаналізовано літературні джерела з цієї проблеми. Проведено педагогічні спостереження за 120 школярами 7-их – 8-их класів загальноосвітньої школи №17 м. Луцька. Батьки дітей дали письмову згоду на проведення дослідження.

Результати дослідження та їх обговорення

Тож який вплив мають заняття у спортивних секціях на поведінку школярів? Не секрет, що у важкі для нашої країни 90-ті, серед молодих спортсменів нерідко зустрічалися рекетири, причому ті, хто займався протиправною діяльністю спільно з тренерами, які були організаторами та керівниками правопорушень. Сучасні соціально-економічні умови виключили дану тенденцію.

Для того, щоб спортивні заняття в секціях на школярів позитивно впливали, тренери повинні бути висококваліфікованими професіоналами не тільки в умовах відповідного виду спорту, а й першокласними педагогами та психологами [2].

Для цього слід проводити науково-практичні семінари з проблемних тем, організувати спеціальні курси підвищення кваліфікації при необхідності, не

зайвим може бути такий захід, як складання іспиту з основ педагогіки та психології особами, які тренуватимуть молодих хлопців та дівчат [13].

В цілому тренер, високого рівня кваліфікації, цілком може застосовувати всі доступні засоби та методи виховання, зрозуміло, які відповідають суспільним принципам [3].

До кожного підлітка потрібен свій, індивідуальний підхід, необхідно з інтересом вивчати кожного молодого індивіда, спілкуватися з батьками з метою складання найбільш повного психологічного портрета, розмовляти з хлопцями та дівчатами, які займаються спортом.

Діалог – найбільш ефективний засіб впливу на підлітків. Причому діалог не повинен мати суто критичний характер, навіть у випадку негативної поведінки школярів.

Критика гостро сприймається на тому життєвому етапі, можливе зниження самооцінки підлітка, формування негативного ставлення до того, хто критикує.

Загалом, слід керуватися загальними правилами педагогіки, надавати різну допомогу та підтримку школярам у разі виникнення проблем (табл. 1).

Таблиця 1

Результати педагогічних спостережень за частотою зустрічі випадків девіантного поведінки серед підлітків 13-14 років, які займаються і не займаються спортом (кількість випадків на 120 школярів)

Випадки девіантної поведінки	Учні, які не займаються спортом	Учні, які займаються спортом до 2-х років	Учні, які займаються спортом більше, ніж 2-х років
Вживання алкогольних напоїв	83	27	10

На велику роль фізичної культури у подоланні пияцтва вказує А. Бальсевич. Він відзначає: «Систематична активність, високий рівень фізичної і духовної культури людини створюють такий моральний настрій, при якому вживання спиртного є воістину протиприродним, «фізично» неприйнятним. Матеріальною основою чіткої особистісної установки служить, як показують дослідження, особливий фізіологічний статус організму людини, що веде здоровий спосіб життя, наповнений постійною фізичною активністю».

Антиалкогольне виховання школярів на заняттях у спортивних секціях, на думку В. Сухомлинського є тією базою, на якій формується уявлення про норми і правила здорового способу життя, піклування про здоров'я і життя як найвищі цінності. Які є не тільки особистою справою кожного, але і готовністю до суспільно корисної праці, до захисту Батьківщини.

Своєрідною особливістю спорту є те, що його завдання, засоби і методи, на відміну від інших засобів виховання, одночасно зорієнтовані як на біологічну, так і на морально-психологічну сферу людини.

Завдання тренерів на заняттях фізичними вправами виховувати у школярів негативне ставлення до вживання алкогольних напоїв, бажання і вміння вести здоровий спосіб життя, критично ставитися до своїх негативних вчинків, спонукати їх до роздумів [3].

Можливості спорту у формуванні людської особистості надзвичайно широкі, які охоплюють

кілька напрямків: гігієнічний, оздоровчо-рекреаційний, загально-підготовчий, спортивний, лікувальний.

Усі вищезазвані напрямки використання засобів спорту дають можливість реалізувати зміст антиалкогольного виховання, розкриваючи його негативний вплив на організм шкільної молоді і на їх діяльність, а самим залученням особистості до активної участі в цих напрямках відвернути їх від потягу до вживання алкогольних напоїв [14].

Знання школярі отримують передусім на уроках, тому складна робота з формування антиалкогольної свідомості здійснюється головним чином у процесі навчання. Оволодіваючи основами наук, у тому числі і з фізичної культури, школярі засвоюють і ті етичні норми, якими керуються у повсякденному житті і діяльності.

Разом з тим, як засвідчують дослідження, можливості антиалкогольного виховання, закладені у змісті навчальної програми з фізичної культури, використовуються недостатньо.

Тому однією з актуальних проблем навчання є формування антиалкогольної свідомості школярів у процесі вивчення навчального матеріалу, максимальне використання змісту програмного матеріалу як резерву підвищення ефективності антиалкогольного виховання школярів [12].

В антиалкогольному вихованні на заняттях у спортивних секціях важливо підібрати методіку виховного впливу на школярів. Вдалий її вибір сприяє активізації мислення, посилює увагу, збуджує інтерес у школярів до

поданої інформації.

Найефективнішими методами подання антиалкогольної інформації є розповідь, пояснення, бесіда, рольова гра. Залежно від теми заняття ставилось одне-два завдання локального значення, вирішення яких супроводжувалось конкретною інформацією [7].

Подаючи антиалкогольну інформацію, важливо спонукати школярів до роздумів, співставлень фактів та явищ, а також оцінювання їх. Цього досягають, коли антиалкогольна інформація особисто значуща для шкільної молоді, коли вони мають можливість побачити в ній своє місце, своє сучасне і майбутнє.

Під час проведення бесід слід орієнтуватися на школярів як громадян своєї країни, захисників Батьківщини, майбутніх батьків, вихователів дітей.

Такий підхід дозволяє значно підвищити їх зацікавленість, зняти «ефект відриву» виховно-профілактичних зусиль, зробити школяра, майбутнього вчителя спілником в подоланні алкоголізму, в прагненні здорового і тверезого способу життя [8].

В антиалкогольному вихованні акцентували увагу на статево-вікових особливостях проблем пияцтва. Такі бесіди не повинні замикатися на антиалкогольній темі. Їх основне призначення в орієнтації школярів на здорову працю, побут, відпочинок, життєвий успіх, радісне батьківство і материнство, пов'язані саме з тверезим і здоровим способом життя.

У бесідах з юнаками виділяють оборонне значення здоров'я підростаючого чоловічого покоління,

а в бесідах з дівчатами – материнський аспект проблеми.

Співбесіди з дівчатами містять попереджувальну інформацію про небезпеку спільного розпиття алкогольних напоїв з юнаками в інтимній обстановці, яка створює ситуацію небезпеки для честі дівчини, розкривати механізм небажаних наслідків «розкомплексованості», що відбувається під впливом алкогольних напоїв.

Розкривається у цьому небезпека раннього початку статевого життя, ранньої вагітності і її штучного переривання (можливе безпліддя і хвороби), а також показували жалюгідну участь жінок, у чийх гірких долях негативну роль зіграло вживання алкоголю.

Важливе значення в антиалкогольному вихованні на спортивних заняттях мало врахування емоційного настрою школярів.

Антиалкогольна інформація має бути емоційно насиченою, викликати переживання, здивування, захоплення, засмучення чи обурення. Саме такі почуття пробуджувала подана нами на одному з занять у спортивній секції інформація під назвою «Дороге захоплення».

У підборі інформації В. Оржеховська пропонує врахувати, що у надмірній кількості матеріалів про шкідливість алкоголю, у посиленні нав'язливої емоційної пропаганди (використання залякування, авторитарних методів заборони на вживання алкоголю) ефективність виховної роботи знижується [5].

Під час організації бесід на антиалкогольну тематику зі школярами враховують особливості сприймання ними такої інформації, рівень

«зараженості» їх свідомості алкогольними шкідливими звичаями і пересудами, рівень їх знань про явища соціального життя, будову організму тощо.

Успішному засвоєнню антиалкогольної інформації сприяло поєднання її з власним досвідом учнів, коли в процесі бесіди на антиалкогольну тему пропонувалось їм згадати і розповісти про вчинки, пов'язані з вживанням алкоголю ними самими, або кимось з їхнього оточення.

Дотримання розкритих вимог у процесі інформування школярів на заняттях зі спорту про негативний вплив алкоголю на організм людини та її діяльність не тільки збагачувало їх новими знаннями та уявленнями про алкоголь як соціальне зло, а й сприяло формуванню у них відповідних поглядів і переконань, відповідального ставлення до власної поведінки та поведінки однокласників у цьому відношенні.

Тільки через інтерес до власного розвитку, усвідомлення школярами необхідності самовдосконалення можна вийти на здоровий спосіб життя нації, на ефективне використання засобів фізичної культури в антиалкогольному вихованні молоді.

Дискусія

Спільна життєдіяльність (співпраця) тренера та юних спортсменів у вирішенні спільних завдань забезпечує існування та розвиток спортивного колективу.

Будь-який колектив, створений тренером, у тому числі і спортивна команда, складається з окремих особистостей, що мають свої

психолого-особистісні особливості.

У спільній життєдіяльності при розв'язанні комплексу навчально-тренувальних і виховних завдань саме від тренера залежить, які почуття, вчинки, моральні орієнтири будуть переважними у його вихованців [11].

Тренер, спортивний педагог як творець і керівник спортивного колективу, відрізняючись стилем педагогічної діяльності, повинен бути людиною високих моральних якостей, чуйним і уважним, але, водночас вимогливим [9], повинен володіти такими якостями, які він хоче виховати у тих, хто займається спортом.

Більшість тренерів, яких поважають учні, стають їм зразками наслідування. При цьому якщо педагог відповідальний за свою професію, він повинен взяти на себе і низку обов'язків, пов'язаних з нею. Одна з них – бути прикладом у поведінках і вчинках для спортсменів [6].

Найпершим обов'язком тренера має бути те, щоб вихованці повністю розкрили свої потенційні можливості і в навчанні, і в спорті, і в житті. Ми розділяємо цю точку зору.

Висновки

Таким чином, наведені методичні рекомендації та поради для тренерів і педагогів, будуть найбільш результативні при їх грамотному, своєчасному та правильному застосуванні.

Слід з упевненістю сказати, що якщо у підлітка з'являється інтерес до занять у будь-якій спортивній секції, то ймовірність того, що він буде вживати алкогольні напої буде малоімовірною.

Перспективи подальших досліджень полягають в антитютюновому вихованні школярів засобами фізичної культури і спорту.

Література:

1. Агаев Г.А., Батенов А.В., Зорина Е.А. Трудности антиалкогольного воспитания и проблемы антинаркотической профилактики у несовершеннолетних делинквентов в воспитательных колониях. *Социология и право*. 2018;4(42):116-127.
2. Аніщенко О.В. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення України та санітарно-епідемічну ситуацію. 2021 рік. К., 2021;461.
3. Волошенко В. О. Культурне поле українськомовних антиалкогольних видань «Для народу» зламу ХІХ – ХХ ст. *Український селянин*. 2021;25:11-19. DOI: 10.31651/2413-8142-2021-25-Voloshenko
4. Горобей М.П. Особливості впливу алкоголю на стан здоров'я учнівської та студентської молоді. *Вісник Черніг. нац. пед. у-ту імені Т.Г. Шевченка*. 2012;102(1):134-136.
5. Кутергин Н.Б., Егоров Д.Е. Профилактика девиантного поведения подростков посредством занятий в спортивных секциях. *Здоровье, спорт, реабилитация*. 2017;1:41-44.
6. Поляруш С.І. Антиалкогольне законодавство: світовий та український довід. *Наукові записки. Серія: Право*. 2019;6:130-135.
7. Цибанюк О.О., Дарійчук С.В. Проблеми боротьби з алкоголізмом та тютюнопалінням засобами фізичного виховання в буковинській пресі австро-угорського періоду. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2021; 4К (132):178-181.
8. Шеремет І.В. Антиалкогольне виховання студентів засобами фізичної культури. *Теорія і методика фізичного виховання*. 2008;4:47-49.

References:

1. Agaev G.A., Batenov A.V., Zoryna E.A. Difficulties of anti-alcohol education and problems of anti-narcotic prevention among juvenile delinquents in correctional colonies. *Sociology and law*. 2018;4(42):116-127. Russian
2. Anishchenko O.V. Annual report on the state of health of the population of Ukraine and the sanitary-epidemic situation. 2021 year. K., 2021; 461. Ukrainian
3. Voloshenko V. O. Cultural field of Ukrainian-language anti-alcohol publications "For the people" at the turn of the 19th and 20th centuries. *Ukrainian peasant*. 2021;25:11-19. DOI: 10.31651/2413-8142-2021-25-Voloshenko. Ukrainian
4. Gorobey M.P. Peculiarities of the influence of alcohol on the state of health of pupils and students. *Chernihiv Herald. national ped. in the school named after T.G. Shevchenko*. 2012;102(1):134-136. Ukrainian
5. Kutergin N.B., Egorov D.E. Prevention of deviant behavior of teenagers by means of activities in sports sections. *Health, sport, rehabilitation*. 2017; 1:41-44. Russian
6. Polyarush S.I. Anti-alcohol legislation: global and Ukrainian evidence. *Proceedings. Series: Law*. 2019;6:130-135. Ukrainian
7. Tsybanyuk O.O., Dariychuk S.V. Problems of combating alcoholism and tobacco smoking by means of physical education in the Bukovyna press of the Austro-Hungarian period. *Scientific journal of the M.P. Dragomanov NPU*. 2021; 4K (132):178-181. Ukrainian
8. Sheremet I.V. Anti-alcohol education of students by means of physical education. *Theory and methods of physical education*. 2008; 4:47-49. Ukrainian

9. Boisvert, I., Boislard, M., and Poulin, F. Early sexual onset and alcohol use and misuse from adolescence into young adulthood. *J. Adolesc. Health.* 2017;61, 514–520. DOI: 10.1016/j.jadohealth.2017.04.013
10. Bugbee, B., Beck, K., Fryer, C., and Arria, A. Substance Use, Academic Performance, and Academic Engagement Among High School Seniors. *J. Sch. Health.* 2019;89:145–156. DOI: 10.1111/josh.12723
11. Centers for Disease Control and Prevention [CDC] (2020). Underage drinking. Available Online at: <https://www.cdc.gov/alcohol/fact-sheets/underagedrinking.htm> (accessed November 03, 2021).
12. Chai, L., Xue, J., and Han, Z. (). The effects of alcohol and tobacco use on academic performance among Chinese children and adolescents: assessing the mediating effect of skipping class. *Child. Youth Serv. Rev.* 2020;119:105646. DOI: 10.1016/j.chilyouth.2020.105646
13. Diaz, C., Morel, A., Sedano, I., and Aubin, H. J. The Efficacy of Primavera, a Prevention Programme on Alcohol and Tobacco Use among 10–12-YearOld Schoolchildren: a Randomized Controlled Cluster Study. *Int. J. Environ. Res. Public Health.* 2021;18:3852. DOI: 10.3390/ijerph18083852
14. Dousset, C., Kajosch, H., Ingels, A., Schröder, E., Kornreich, C., and Campanella, S. Preventing relapse in alcohol disorder with EEG-neurofeedback as a neuromodulation technique: a review and new insights regarding its application. *Addict. Behav.* 2020;106:106391. DOI: 10.1016/j.addbeh.2020.106391
15. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction [EMCDDA] (2021). Policy and Practice Briefings: schools and Colleges. Available online at: http://www.emcdda.europa.eu/best-practice/briefings/schools-and-colleges_en (accessed November 08, 2021).
9. Boisvert, I., Boislard, M., and Poulin, F. Early sexual onset and alcohol use and misuse from adolescence into young adulthood. *J. Adolesc. Health.* 2017;61, 514–520. DOI: 10.1016/j.jadohealth.2017.04.013
10. Bugbee, B., Beck, K., Fryer, C., and Arria, A. Substance Use, Academic Performance, and Academic Engagement Among High School Seniors. *J. Sch. Health.* 2019;89:145–156. DOI: 10.1111/josh.12723
11. Centers for Disease Control and Prevention [CDC] (2020). Underage drinking. Available Online at: <https://www.cdc.gov/alcohol/fact-sheets/underagedrinking.htm> (accessed November 03, 2021).
12. Chai, L., Xue, J., and Han, Z. (). The effects of alcohol and tobacco use on academic performance among Chinese children and adolescents: assessing the mediating effect of skipping class. *Child. Youth Serv. Rev.* 2020;119:105646. DOI: 10.1016/j.chilyouth.2020.105646
13. Diaz, C., Morel, A., Sedano, I., and Aubin, H. J. The Efficacy of Primavera, a Prevention Programme on Alcohol and Tobacco Use among 10–12-YearOld Schoolchildren: a Randomized Controlled Cluster Study. *Int. J. Environ. Res. Public Health.* 2021;18:3852. DOI: 10.3390/ijerph18083852
14. Dousset, C., Kajosch, H., Ingels, A., Schröder, E., Kornreich, C., and Campanella, S. Preventing relapse in alcohol disorder with EEG-neurofeedback as a neuromodulation technique: a review and new insights regarding its application. *Addict. Behav.* 2020;106:106391. DOI: 10.1016/j.addbeh.2020.106391
15. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction [EMCDDA] (2021). Policy and Practice Briefings: schools and Colleges. Available online at: http://www.emcdda.europa.eu/best-practice/briefings/schools-and-colleges_en (accessed November 08, 2021).

Автори засвідчують про відсутність конфлікту інтересів.

Інформація про авторів:

Бакіко Ігор Володимирович

доцент кафедри фізичної культури, спорту та здоров'я
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна
ORCID: 0000-0002-8835-8781
E-mail: bakiko_igor@ukr.net

Ніколаєв Сергій Юрійович

доцент кафедри теорії фізичного виховання та рекреації
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна
ORCID: 0000-0001-8872-3198
E-mail: nikolaevs1974@gmail.com

Бичук Ігор Олександрович

доцент кафедри теорії спорту та фізичної культури
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна
ORCID: 0000-0002-8386-9865
E-mail: bicukigor@gmail.com

Іваніцький Роман Богданович

доцент кафедри теорії спорту та фізичної культури
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна
ORCID: 0000-0001-6313-0660
E-mail: ivanitskyi.roman@vnu.edu.ua

Отримано: 10.08.2022

Прийнято: 20.08.2022

Опубліковано: 21.09.2022

Бакіко Ігор, Ніколаєв Сергій, Бичук Ігор, Іваніцький Роман. Антиалкогольне виховання школярів за допомогою занять у спортивних секціях. *Спортивна наука та здоров'я людини*. 2022;2(8):4-13. DOI:10.28925/2664-2069.2022.21